עין משפט נר מצוה

א מיי' פ"ד מהל' ערכין הל' טו:

ב מיי' פ"ד מהלכות נזירות הלכה יג:

ג מיי' שם פרק ט הלכה ח:

ד ה מיי' פ"ח מהל' בכורות הלכה א סמג עשין ריג:

* * *

ואחד בא כנגדן ואמר אחד הריני נזיר שזה פלוני ואחד אמר הריני נזיר שאין זה פלוני הריני נזיר שאחד מכם נזיר שאין אחד מכם נזיר ששניכם נזירים שכולכם נזירים בש"א כולם נזירים והא הכא הקדש בטעות הוא וקתני כולם נזירים אמרי סברי ב"ש הקדש בטעות הוי הקדש (א) הכא לא אביי אמר לא קס"ד דקאים בצפרא אלא הכא במאי עסקינן דקאים בטיהרא ואמר שור שחור שיצא מביתי ראשון ליהוי הקדש ואמרו ליה לבן נפק ואמר להון אי הוה ידענא דלבן נפק לא אמרי שחור ומי מצית אמרת דקאים בטיהרא עסיק והקתני דינר של זהב שיעלה תני שעלה חבית של יין שתעלה תני שעלתה אמר רב חסדא [א]אוכמא בחיוורא לקיא (ב) חיורא באוכמא לקיא (ג) תנן שחור שיצא מביתי ראשון הקדש קס"ד כי מקדיש [ב]בעין רעה מקדיש ואמרי ב"ש הוי הקדש ואלא מאי [ג]בעין יפה מקדיש דינר של זהב שיעלה בידי ראשון ועלה כסף בש"א הקדש ואלא מאי בעין רעה מקדיש חבית של יין שתעלה בידי ראשון ועלה של שמן בש"א הקדש והא שמן עדיף מיין אי משום הא לא קשיא בגלילא שנו דחמרא עדיף ממשחא רישא קשיא לרב חסדא אמר לך רב חסדא כי אמרי בתורא דקרמנאי ואמר רב חסדא אוכמא למשכיה סומקא לבשריה חיורא לרדיא והאמר רב חסדא אוכמא בחיורא לקיא כי אמרי בתורא דקרמונאי: **מתני'** [ג]מי שנדר בנזיר ונשאל לחכם ואסרו מונה משעה שנדר [ד]נשאל לחכם והתירו היתה לו בהמה מופרשת תצא ותרעה בעדר אמרו ב"ה לב"ש אי אתם מודים בזה שהוא הקדש טעות שתצא ותרעה בעדר [ד]אמר להן ב"ש אי אתם מודים במי שטעה [ו]וקרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי שהוא מקודש אמרו להם ב"ה לא השבט קידשו ומה אילו טעה והניח את השבט על שמיני ועל שנים עשר [ה]שמא עשה כלום אלא כתוב שקידש העשירי הוא קידש התשיעי ואת

* * *

נשאל לחכם והתירו. כלומר שאמר לו שאותה קבלה לאו כלום היא שלא נדר בלשון טוב לקבל נזירות ונמצא שלא חל עליו נזירות אפילו רגע אחד: היתה לו בהמה מופרשת. שהפריש לנזירותו קודם שנשאל לחכמים: תצא ותרעה בעדר. עם בהמותיו שהן חולין גמורין דכיון דנזירות לא חל עליה אין כאן הקדש טעות כלל ואפי' ב"ש מודו דדוקא כשאמר שור שחור שיצא ראשון יהא הקדש ויצא לבן התם הלבן הקדש למ"ד בגמרא משום שאין מושש ורוצה שיחול הקדש גם על הלבן ומה שהזכיר שחור טעה שהיה סבור שהשחור יצא ראשון אבל הכא שנזירות לא חל עליו מעיקרא כלל והבהמה לא הופרשה אלא לצורך הנזירות וכאן הנזירות ליתא הקדש נמי ליתא וגרע זה מהקדש טעות ולכך אפי' ב"ש מודו דתצא ותרעה בעדר כיון דנעקר הנדר לגמרי א] כדאמר לקרבנות נזירותו נזיר[1] נזירותו[2] לא אמר כלום והוי כאדם שאינו מחוייב והיה סבור שהוא מחוייב חטאת ואמר בהמה זו לחטאת כו'[3] לא אמר כלום אפי' לב"ש:

אמרו להם [ב"ה] לב"ש אי אתם מודים בזה שהוי הקדש טעות הוא ותצא ותרעה בעדר. אלמא דהקדש בטעות לא הוי הקדש וכי היכי דאתם מודים הכא אודו לן נמי בשור שחור דפלגיתו עלן ואמריתו דהוי הקדש וב"ש היו יכולין להשיב דהכא גרע מהקדש טעות כדפרישית ולא חשו להשיבם אמיתות החילוק והשיבו לפי דבריהם שהם מדמים פלוגתייהו והשיבו להם ממעשר בהמה דחל בטעות והוי הקדש וק"ק מאי שנא מאשה שהפר לה בעלה דאמר לעיל פרק מי שאמר (דף כד.) אם שלה היתה בהמה חטאת תמות והכא יוצאה בעדר וי"ל דבעל מיגז גייז ואי נמי דמעקר קא עקר מ"מ הא אוקמה (לעיל דף כג.) כרבי אלעזר הקפר אבל לרבנן נפקי לחולין ואפילו לרבי אלעזר נראה דלא דמי דהתם הנדר חל רגע א' מיפר[4] [בלא] חרטה ו) וטעות אבל הכא לא חל הנדר אפילו שעה אחת כדפרישית:

אמרו ב"ש לבית הלל אי אתם מודים במי שקרא לעשירי תשיעי ולתשיעי עשירי ולאחד עשר עשירי ששלשתן מקודשים. דחל בטעות ומינה

* * *

ואחד בא כנגדן. ופתח אחד מהללו השנים ואמר הריני נזיר שזה פלוני כלומר הריני נזיר אם זה פלוני דודאי אינו איש פלוני ואחד אומר הריני נזיר אם אין זה פלוני ובא (אותו) אחד ואמר הריני נזיר אם אחד מכם נזיר ובא הרביעי ואמר הריני נזיר אם אין אחד מכם נזיר דודאי יש בכם אחד שהוא נזיר ובא חמישי לאותן שנים הראשונים ואמר הריני נזיר אם שניכם נזירים דודאי אינכם נזירים ובא ששי ואמר לכולן הריני נזיר אם כולכם נזירים: **בש"א כולם נזירים.** הואיל ואין לך אחד מהן שלא אמר הריני נזיר ואע"פ שכולן טועין שהיו סבורין (א)שאינו כמו שהן אומרים וקאמרי ב"ש דכולן נזירין: **והא הכא דהקדש בטעות כו'.** מהכא איכא למשמע מינה דבית שמאי סברי דהקדש בטעות הוי הקדש אבל מההיא דשור שחור ליכא למשמע מינה דההיא מיירי בהקדש בכוונה וכדפרישית: **אביי אמר.** [י]ומאי דקשיא לך לב"ש מה אילו אמר הרי זה תמורה זו לאחר היום מי הוי תמורה כו' הכא נמי לכי מיגלי מילתא בפלגא דיומא דנפיק שחור ליהוי איהו קדוש ולא לבן לא תקשה לך ולא מידי דלא ס"ד דקאים בצפרא [ג]וכדמפרש לה רב פפא לעיל: **אלא הכא במאי עסקינן** (ד) **דקאים בטיהרא.** בצהרים ואמר שור שחור שיצא מביתי ראשון היום ליהוי קדוש: **ואמרי ליה ההוא דנפק לבן הוה ולא שחור** (ה)**אמר להו אי הוה ידענא דלבן נפק לא אמרי שחור.** אלא לבן והוי טועה בהקדש ומשום הכי הוי הקדישו הקדש והוי לבן הקדש וב"ה סברי אינו הקדש דטעות (ו) אינו הקדש. ואם נפש אדם לומר לוקמה אביי כגון דקאים בצפרא ואמר שור שחור שיצא ראשון יהא הקדש ויצא לבן וכמתניתי' ואתרמי דלבן נפק ואמר להו אי הוה ידענא דלבן עתיד למיפק לא אמרי (ז) שחור אלא לבן הא לא קשיא דעל העתיד לבא אין אדם נותן דעתו (ח)להקדישו: **תני שעלה.** ואח"כ נזכר לדבר שהיה של כסף או חבית של שמן: **אמר רב חסדא אוכמא בחיורא לקיא.** שור שחור בין הלבנים כמום הוא דשור לבן עדיף טפי: **חיורא באוכמא לקי.** כלומר ואע"ג דשור לבן מעלי אפילו הכי כי איכא כתמים חוורין במשכא דתורא אוכמא לקותא היא: **תנן שור שחור שיצא מביתי ראשון.** ה"ג כי **מקדיש בעין רעה מקדיש וקאמרי ב"ש דלבן הוי הקדש.** (ט)ש"מ דלבן הוה גרוע טפי ואם איתא לרב חסדא דלבן עדיף טפי אמאי הוי הקדש והא מאן דמקדיש בעין רעה מקדיש ושור שחור הוא שהקדיש ולא לבן אלא ש"מ דליתא לדרב חסדא: **ואלא מאי.** קאמרת לרב חסדא דמקדיש בעין יפה מקדיש ומשום הכי קאמרי בית שמאי דלבן (ד) [י]עדיף טפי הוי הקדש: **ואלא הא דקתני דינר של זהב כו'.** ועלה של כסף בית שמאי אומרים של כסף הקדש ואמאי הא מאן דמקדיש בעין יפה מקדיש: **ואלא מאי בעין רעה מקדיש.** אי הכי חבית של שמן אמאי הוי הקדש לבית שמאי הואיל דהוה יפה מחבית של יין: **הא לא קשיא דבגלילא שנו דחמרא עדיף טפי ממשחא.** דלדידהו נפיש משחא כדגרסינן בהמוכר את הספינה (ב"ב דף עג.)[ה] וניחא להו טפי בחמרא ואין שותין אלא יין ואמטו להכי קאמרי בית שמאי דשל שמן גרוע משל יין משום הכי הויא הקדש. ומיתוקמא לכולהו מתני' דבעין רעה מקדיש וקשיא רישא לרב חסדא: **כי קאמרי.** חיורא מעלי טפי בתורא דקרמנאי של חרישה חיורא מעלי טפי אבל לבישרא אוכמא עדיף טפי מחיורא ומשום הכי אמרי ב"ש גבי הקדש דלבן הוי הקדש דגריע טפי: **אוכמא למשכא.** מעלי טפי וסומקא לבישרא מעלי וחיורא מעלי לרדיא לחרישה: **והאמר רב חסדא אוכמא בחיורא לקיא.** דמשמע בין למשכא בין לרדיא הוי אוכמא גרוע: **כי קאמר.** רב חסדא דאוכמא לקיא לרדיא אבל למשכיה הוי עדיף: **מתני' מי שנדר בנזיר.** (ה) ונזכר שטעה בנזירותו והתחיל להתחרט בו והלך ועבר על נזירותו ושתה יין ונטמא למתים ואח"כ הלך ונשאל לחכמים להתיר נזירותו: **ואסרו.** שהכירו שנדר גמור הוא: **מונה נזירותו משעה שנדר.** כלומר (ו) אותן [ימים] שקלקל בנזירותו עולה למניין שלשים עם אותן שנסתיירו לו משאסרו ואין צריך למנות איסור כמנין[ו] הימים שקלקל בנזירותו אלא עולין לו להשלמת הנזירות [כ]: **מי שנזר.** ושמר עצמו בכל דקדוקי נזירות ואח"כ נשאל לחכמים והתירו לו מפני שטעה [ל]בנזירות אם היתה לו בהמה מופרשת תצא ותרעה בעדר כו': **אמרו להם בית שמאי** [מ] **אי אתם מודים כמי שטעה וקרא לתשיעי עשירי כו' אמרו להם בית הלל לא השבט קידשו.** כלומר לא לכך מקודש תשיעי ואחד

* * *

מסורת הש"ס

א) גיטין סח., ב) [ב"ב עג.], ג) [שם], ד) [צ"ל אמרו להם ב"ש], ה) [עי"ש ועי' תוס' שבת מו. ד"ה בגלילא], ו) בס"א: כמנין, ז) צ"ל ויפחת.

נוסחת הריב"ן

א) שאינן: ב) מאי: ג) וכדמתרץ: ד) כגון דקאים בי' מביתי היום ראשון ליהוי: ה) ואמר: ו) דטעות בהקדש אינו: ז) שור שחור: ח) להקדיש: ט) ומדאמרי ב"ש דלבן הוי הקדש ש"מ דלבן גריע הוא ואם איתא כו': י) דעדיף: כ) בכי"י כתוב כאן מהר"ל מדין ובדין עשו אלא אומרים לו מי שנזר כו' [ואולי הוא טעות המעתיק]: ל) בנזירותו: מ) ולמה אין אתם מודים בטעות הקדש שיהיה הקדש אין אתם מודים במי שטעה כו':

הגהות הב"ח

(א) גמ' בטעות הוי הקדש מהכא מהדיא לא אביי אמר לא קס"ד: **(ב)** שם בחיורא לקיא (חיורא באוכמא לקיא) תא"מ ונ"ב בגיטין דף סח ע"א כתבו התוספות דלא גרסינן כאן בבא זו: **(ג)** שם תנן שור שחור שיצא מביתי ראשון הקדש כי מקדיש כצ"ל ותיבת קס"ד נמחק: **(ד)** רש"י ד"ה ואלא וכו' דעדיף טפי הוי הקדש אלא הא כצ"ל והד"א: **(ה)** ד"ה מי שנדר בנזיר וסבור שטעה: **(ו)** ד"ה מונה וכו' כלומר אותו יום שקלקל וכו' ואין צריך לנהוג איסור כמנין הימים:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוס' ד"ה נשאל לחכם וכו' כיון דנעקר הנדר לגמרי כיון דאמר לקרבנות נזירותו ואינו נזיר לא אמר כלום כצ"ל:

הגהות התוספות

1. נ"ל ואינו נזיר. 2. תיבת נזירותו נמחק. 3. תיבת כו' נמחק. 4. נ"ל דמיפר.

מוסף רש"י

חיורא באוכמא לקיא. טלאי לבן בעור שחור, לקותא היא שם בבשר והפך העור ללבן (גיטין סח. ועי"ש בתוס').

פי' הרא"ש

מקשי' לי קופה לזו יש לה שוליים ולזו אין לה שוליים. ת"ש היו מהלכין בדרך ו' בני אדם וא' בא כנגדן אמר א' מן הו' הריני נזיר שזה איש פלוני. כלומר אם זה ההולך כנגדנו ראובן הריני נזיר והב' אמר אם אין זה ראובן ריני נזיר והג' אמר לב' ראשונים הריני נזיר אם א' כם נזיר. והד' אמר לב' ראשונים הריני נזיר אם ין א' מכם נזיר. זה' אמר לב' הראשונים ריני נזיר אם שניכם ירים. והו' אמר לכל הה' ריני נזיר אם כולכם ירים ב"ש אומרים כולם ירים. כל הו' שהתפיסו לם נזירים ואע"ג דנזיר צות הוא ששנים ראשונים מכחישים זה ת זה. שאם הא' נזיר אין ב' נזיר ודברי ה' ו' ודאי תנהו אפ"ה קאמר דכולם ירים. וה"ה הקדש עות שור שחור שיצא יתי ראשון ויצא לבן ג"ג דלא נתקיימו דבריו י קדוש. אמרי הכא ברי ב"ש הקדש בטעות י הקדש התם לא. מההיא זירים ודאי איכא שמע דסברי הכי דהתם אי נזיר בטעות הוא אמר דכולהו נזירים ום דכולהו לנזיר איכוון פשר דכל אחד היה עה והיה סבור דאפשר ות כדבריו והוציא בפיו לת נזיר ואזלינן בתר פיו ע"ג דטועה הוא מידי זה אתמורה כסבור מר שור שחור ואמר לבן ל מתניתין ליכא לפרושי ום הקדש בטעות דלא י לתמורה כדמפרש יל אלא משום דמתרצי ש למילתיה דראשון חורים אמר כדמתרץ רב א: הב"ע דקאי והרא. בצהרים אחר צאו כבר כל השוורים. ר שור שחור שיצא כבר יתי ראשון יהא קודש. מרו ליה לבן נפק. ואמר לו הייתי יודע שיצא לבן שון הייתי אומר לבן יכא למימר דדעתו היה איזה מהן שור שיצא שון ומה שאמר שחור י שהיה מכיר בהשמעת קול של יציאת רגלי מותיו וטעה והיה סבור י הקול ששחור יצא שון ולכך אמר שחור קדש בטעות הקדש יפי' מתמורה אבל לא י למי' דקאי בצפרא מר שור שחור שעתיד את ראשון ויצא לבן מרי ליה לבן נפק. ואמר לו ידענא דלבן נפק הוה ינא לבן דבהא הוו מודו ש דלא הוי הקדש דודאי ורי קא משקר דאי הוה עתיד להקדיש איזה ן שיצא ראשון א"כ ה הזכיר שחור לימא תם שור שיצא מבית ראשון. וכי במה יש לו לידע ששחור יצא ראשון. והא קתני שיצא איכא שיצא כבר [א]. נ"ל שאין וק במסורת בין קראה להבא בין לשעבר אלא מסתמא שיצא להבא קרי' דומיא דדינר וחבית וכן ההיא דנזירים הא דקאמר ש דכולם נזירים כגון דקאמר אותו שלא נמצא כדבריו אילו הוה ידענא דלאו הכי הוא לא הוה אמינא הכי אלא הכי: זא שעלה. לאחר שנמצא של כסף אמר אילו הוה ידענא הוה אמינא של כסף ה"נ אמר רב חסדא אוכמא בחיוורא לקיא. יע אותם ונתסברים בפחות מפני גרועו של שחור שהוא גרוע מן הלבן. חיוורא באוכמא לקותא. כתם לבן שנמצא בשור זור בידוע שכנגד אותו כתם היה נגע בבהמה וביריש מי שאחזו מיתי לה עליה דרב ששת דאמר לריש גלותא טעמי טעמא

פי' הרא"ש (המשך)

רחיוורא בדקי ברוכתא ומצאו בעור הבהמה כתם לבן וידעו שצרעת היתה במקום הכתם כדאמר רב חסדא חיוורא באוכמא לקותא: קס"ד מקדיש בעין רעה מקדיש ואמרי ב"ש הוי הקדש הלבן שיצא ואי הוי שחור גריע מלבן אית ליה למי' דדוקא שור שחור היה ברעתו להקדיש ולא לבן ולית כאן הקדש בטעות דודאי אין דעתו כלל ללבן: אלא מאי בעין יפה מקדיש. כלומר רבעי' למי' דלעולם שחור גרוע טפי והאי דלבן קדוש משום דמקדיש בעין יפה מקדיש. א"כ מציעתא דאמר דינר זהב ועלה בידו של כסף אמאי הוה קדוש היה לן למי' דוקא לדינר זהב איכוון ולא לשל כסף. אלא מאי בעין רעה מקדיש הפך אנו צריכים לאמר מכח מציעתא ומעתה קשיא לרב הונא מרישא. א"כ גבי חבית של יין אמאי אמרי ב"ש דשמן קדוש הא שמן עדיף מיין. ומשני דלעולם בעין רעה משום מציעתא וסיפא בגלילא שנו. ומעתה קשיא מרישא לרב חסדא. בתורא דקרמנאי שוורים של אותה מדינה. אוכמא למשכיה. עורו הוא משובח. סומקא לבשרא בשרו מוטעם וטוב. חיוורא לרידיא לחרישה והוא טוב לחרישה והא אמר רב חסדא אוכמא בחיוורא לקותא

א לפנינו ליתא גי' זו בגמ':

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones